

# FRÅN REDAKTIONEN

Kära läsare! Välkomna till ett öppet nummer av *Tidskrift för genusvetenskap*. I det här numret presenteras fyra fristående forskningsartiklar och två recensioner av nyutkomna avhandlingar i genusvetenskap, samt en krönika från Ämnesorganisationen för Genusvetenskap (ÄG).

Vi skriver den här texten med en känsla av desperation inför de skeenden vi behöver förhålla oss till i vår forskning: en samtid som präglas av ökad militarisering, accelererande klimatkris, ojämlikhet och samhällsplittring, samtidigt som politiska ledare går till val med löften om att spä på just detta. Och med eko av TGV-inledningen vi skrev för mer än ett år sedan vill – och måste! – vi börja med detta: stoppa Israels bombningar och attacker på civilbefolkningen i Gaza och på Västbanken! Eldupphör nu!

Det som händer 'där' formar livet 'här' – och för dem vars anhöriga drabbas och för dem som bevittnar våldet på avstånd är det geografiska avståndet relativt. Motstånd och solidaritet är livsviktigt i dessa dödliga tider. Att solidaritetsrörelsen som uppmärksammar dödandet i Gaza attackeras av högern är ett tydligt tecken på att det som händer nu inte bara händer 'där' utan påverkar utrymmet för levbara liv även 'här'. Att både islamofobin och antisemitismen blivit mer påtagliga är också ett tecken på detta. I tider som dessa är det viktigare än någonsin att stärka solidariteten bland feminister även när vi inte är helt överens om allt, och att göra gemensamt motstånd mot de krafter som vill ställa olika marginaliserade grupper och deras lidande mot varandra. Har ni exempel på transversala samtal (Yuval-Davis 1997, 2012; Cockburn 1998) som öppnar upp för tänkandet av gemensamma framtider?

Corresponding author email: [irina.schmitt@genus.lu.se](mailto:irina.schmitt@genus.lu.se)

Copyright: © 2024 The author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: *Tidskrift för genusvetenskap* 44 (3): 1–5

<http://dx.doi.org/10.55870/tgv.v44i3.39205>

I stället för att låta universiteten bli en plats för denna typ av komplexa samtal, har universitetsledningarna runt om i Sverige valt att hantera studenters och anställdas krav på eldupphör polisiärt. Att se universiteten spärras av med kravallstaket och se studenter bli utsatta för polisvåld när de blir avhysta från universitetsområdet öppnar upp för frågor om vad ett universitet är och bör vara. När universitetsledningarna avfärdar studenters önskemål om dialog framstår det som att varken studenterna eller de anställda som vill se denna dialog äga rum anses utgöra en vital del av de universitet som dessa ledningar förvaltar. Men utan studenter – inga universitet!

Detta är tyvärr inte den enda konflikt som just nu pågår på våra lärosäten. Även den växande infrastrukturen av gränsövervakning och repressiva policy-förslag som kopplar sitt grepp om utomeuropeiska migranter och rasifierade medborgare påverkar tillvaron på våra universitet. Det påverkar lärare och forskare direkt när det är vi eller våra studenter som blir utsatta, eller när våra rutiner blir sammanlänkade med gränskontroll. Här i Lund har universitetet ingått ett avtal med Migrationsverket som innebär att universitetet, i utbyte mot möjligheten för studieavgiftsskyldiga studenter att få tvååriga uppehållstillstånd, kommer "stärka uppföljningen av studieavgiftsskyldiga studenter genom att rapportera händelser som påverkar deras status på lärosätet; *studieuppehåll, återbud, uteblev, avbrott och förmodat avbrott*" (Rektor 2024). Rutiner för denna rapportering ska utvecklas. Därmed krävs inget aktivt angiveri från anställdas håll – angiveriet byggs in i systemet av en stat som underminerar grundläggande fri- och rättigheter. Hur ser det ut på era lärosäten vad gäller samarbeten med Migrationsverket?

Parallellt med den utveckling som beskrivits ovan ser vi med oro hur det genusvetenskapliga ämnet undermineras på olika sätt. På ÄG:s årsmöte i Göteborg föreslog huvudtalaren att genusvetenskap i Sverige numera är så pass mainstreamat att ämnet inte längre behöver särskilda resurser eller strukturellt stöd. De samlade representanterna från de olika genusvetenskapliga miljöerna höll inte med. Visserligen bär alla genusvetenskapliga enheter idag sina egna kostnader – och det är bra för ämnets fortsatta förankring i akademien. I en tid när motstånd mot genusvetenskap och genusforskare formuleras från allt mer etablerade positioner i samhället är det samtidigt betydelsefullt med tydliga signaler från universitetet att genusvetenskap är ett uppskattat undervisnings- och forskningsämne. Ett sådant stöd kan uttryckas i form av exempelvis extra resurser eller andra former av stöd för infrastruktur. Så vi vill argumentera att denna fråga om särskilt stöd till genusvetenskap är mer komplicerad än vad genussekreteriatets talare gav uttryck för. Om inte annat står den uppmålade bilden i stark kontrast till erfarenheterna vi gjort här i Lund – där vi under året behövt kämpa för att säkra det genusvetenskapliga ämnets framtid, trots stark forskningsmiljö, fulla klassrum och stabil

ekonomi. Även TGV:s externa finansiering är i skrivande stund obefintlig, och vi väntar på besked från möjliga finansiärer. Genusvetenskapen behöver – igen och igen – argumentera för de specifika former av kunskapsproduktionen som ämnet och fältet bidrar med. Hur ser det ut hos er?

---

Artiklarna i detta öppna nummer arbetar på olika sätt med frågor som speglar nedmonteringen av välfärdsstaten och utbildningen samt det ökade behovet av att hitta individuella lösningar på samhällsproblem. De speglar även att centrala feministiska frågor – reproduktion, representation, trygghet och utbildning – fortsätter utmana både samhället och oss genusvetare och genusforskare.

I artikeln ”Omtänksam teknik? Appar som innovation mot könsbaserat våld” utforskar Hanna Bäckström Olofsson och Johanna Lauri vilka förståelser av våld som möjliggörs i digitala strategier mot könsbaserat våld. Författarna analyserar de idéer om feminism, förändring, våld och motstånd som lyfts fram i lanseringen av ett antal olika appar som riktas till både enskilda personer och till större aktörer såsom myndigheter. Författarnas diskussion om hur förändrade förståelser av trygghet och rättvisa skapar en ny marknad visar att de digitala strategierna riskerar att begränsa en bredare och mer komplex förståelse av våld, och en individualisering och kommersialisering av våldsprevention och stöd för våldsutsatta.

I artikel ”Den kapabla kvinnokroppen. Födande och feminism på Instagram” analyserar Mia Eriksson det hon kallar hemförlossningsdiskursen. Genom att analysera berättelser och argument som lyfts på sociala medier av personer som förespråkar och själva praktiserar eller planerar att praktisera hemförlossningar, lyfter Eriksson fram vilka föreställningar om sjukvård, kön, födande kroppar och autonomi som kommer till uttryck i dessa diskurser. Genom att analysera den gynocentriska synen på kvinnokroppen som kommer till uttryck i diskurserna, i kombination med ett postfeministiskt fokus på individuell makt och valfrihet i hemförlossningsdiskursen, skapar Eriksson en fördjupad förståelse av de perspektiv på individ och kollektiv, trygghet och risker som dessa innebär.

Mira Karlsson, Tanya Jukkala och Alexandra Bogren har analyserat hur unga kvinnor i marginaliserade områden representeras i rapportering och reportage i lokal och nationell dagspress i Sverige. I artikeln ”Territoriellt stigma, offer-skap och ansvar. Dagspressens framställningar av tjejer och unga kvinnor i marginaliserade områden i södra Stockholm 1982–2022” visar de genom en kritisk diskursanalys av artiklar från tidsperioden dels i hur liten omfattning

dessas grupper faktiskt lyfts fram i medierna, dels hur de representationer som skapas tenderar röra sig mellan polerna offer eller möjliggörare.

I artikeln ”Trygga digitala rum – bortom debatten om triggervarningar och *cancel culture*” utgår Johanna Lauri, Linda Sandberg och Disa Helander från sina erfarenheter från arbetet med ett pedagogiskt utvecklingsprojekt för att utforska genusvetenskapliga debatter om trygga rum, triggervarningar och *cancel culture* generellt, och i förhållande till onlineundervisning specifikt. Författarna visar, både med utgångspunkt i den feministiska litteraturen om temat och med utgångspunkt i sina erfarenheter från pedagogisk utveckling och samtal med studenter, att frågorna om trygga rum är viktiga för det genusvetenskapliga klassrummet i förhållande till frågor om tydlighet och kommunikation kring förväntningar, men inte på de sätt som antas i debatter präglade av liberal moralpanik.

I detta nummer har vi också en sektion med recensioner av nyligen publicerade avhandlingar. I dialog med vårt större redaktionsråd försöker vi fokusera på just denna kategori av publikationer för vår recensionsdel – även om den fortsatt kan komma att recensera andra böcker också. I detta nummer recenserar Kirill Polkov’s avhandling *Queering Images of Russia in Sweden: Discursive hegemony and counter-hegemonic articulations 1991–2019* av Katharina Wiedlack och Ruben Hordijk’s avhandling *Spectral Inheritance: Unlearning the Maturity-trope* av Sophie Withaeckx.

Krönikan från ÄG diskuterar turerna kring det nya skolämnet ”Makt, normer och kön”. Ämnet har pausats av Skolverket, och våra kollegor som utvecklat kurser som vidareutbildning för skollärare fick med kort varsel ställa in sina utbildningar. Vi ser fram emot nya tag med detta viktiga skolämne!

En annan viktig nyhet från det genusvetenskapliga fältet är att kollegorna på Forum för genusforskning (FGF) och ämnet genusvetenskap vid Gaskeuniversiteete/Mittuniversitetet under hösten öppnat för bidragsförslag till konferensen *G25 Feministiska koalitioner för levbara världar: hur, var och för vem?* som kommer arrangeras i Staare/Östersund i oktober 2025. Deadline för att skicka in förslag på panelsessioner är den 6 januari 2025, och sista dag att skicka in enskilda abstracts är 3 mars 2025. Låt oss mötas där, och tänka tillsammans kring hur feminismen och genusvetenskapen kan fortsätta skapa rum för kritiska samtal, för oss och för våra studenter.

Vi vill framföra ett stort tack till alla författare, granskare och layoutare för arbetet med detta nummer. Och ett varmt tack till Sarah Hirani som tagit omslagsbilden på affischväggen från genusvetenskapliga

institutionens tidigare lokaler. Sist men inte minst: glöm inte att skicka in era bidrag till TGV löpande!

*Lund, 6 december 2024*

*Irina Schmitt, Maja Sager och Elin Lundell*  
*Tidskrift för genusvetenskap*

### **Referenser**

Cockburn, Cynthia (1998) *The space between us: negotiating gender and national identities in conflict*. London: Zed.

Huss, Jan (2024) Sveriges Lärare kan ta universitet till domstol. *Vi lärare* 1 November 2024.

Rektor (2024) Sista datum att ta sin studieplats i anspråk. STYR 2024/2129. Lund: Lunds universitet.

Yuval-Davis, Nira (1997) *Gender & nation*. London: Sage.

Yuval-Davis, Nira (2011) *The politics of belonging: intersectional contestations*. London: Sage.